

ساختار و محتوای کتاب درسی

کتاب درسی مطالعات اجتماعی پایه چهارم شامل ۶ فصل و ۲۲ درس است.

۱- محله ما

۲- شهر من، روستای من

۳- پیدایش شهرها و روستاها

۴- سفری به شهرهای باستانی

۵- کشور زیبای من

۶- ما ایرانی هستیم

به عبارت دیگر هر فصل از تعدادی درس تشکیل شده است و همان طور که ملاحظه کرده‌اید موضوعات آن مرتبط است.

با توجه به رویکرد محیط‌های توسعه‌یابنده در سال قبل، دانش‌آموزان از «من» شروع کردند و خانه، مدرسه و از خانه تا مدرسه، محور آموزش‌های محیطی و اجتماعی قرار گرفت و امسال در ادامه مباحث قبلی، ابتدا محله و سپس روستا و شهر و بعد کشور ایران بستر آموزش و مطالعه قرار می‌گیرد. از وجوه افتراق این کتاب با کتاب‌های قبلی باید به سازماندهی محتوای بخش تاریخ اشاره نمود. توجه به حیطه باستان‌شناسی و کار مورخ، آشنایی با تمدن‌های باستانی که در قلمرو ایران ظهور یافتند مانند تمدن ایلام، روشن نمودن مفهوم تمدن برای دانش‌آموزان و بالاخره آموزش تاریخ ایران باستان در قالب داستان و توجه به نکات اجتماعی و تربیتی در این قالب از نکات برجسته کتاب جدید است. بر روی صفحه آغازین هر فصل کتاب، یک تصویر مرتبط با موضوع فصل وجود دارد که خود می‌تواند انگیزه‌ای برای شروع درس باشد.

● به طور کلی با توجه به رویکرد کاوشگری کتاب، بهتر است در شروع کلاس، معلم با طراحی فعالیتی، فضای طرح سؤال و پرسش در کلاس پدید بیاورد. زیرا اگر به راستی در ذهن دانش آموز سؤال ایجاد شود، آنگاه زمینه مساعد برای جستجو و یافتن پاسخ و در نتیجه یادگیری مطالب پدید می آید. لذا از شما معلم عزیز انتظار می رود که در شروع هر فصل، اجازه بدهید که ابتدا پرسش های مختلفی، در کلاس مطرح شود.

● متن هر درس شامل محتوای نوشتاری و محتوای تصویری است. محتوای تصویری (عکس، نقشه، نمودار، کاریکاتور، نقاشی و ...) همراه با متن نوشتاری، موضوع مورد نظر را قابل درک و فهم می سازد. لذا محتوای تصویری از محتوای نوشتاری جدا نیست و در فرایند تدریس باید نمودارها، نقشه ها، عکس ها و سایر موارد توسط دانش آموزان مشاهده و بررسی شود.

● برای هر فصل، فعالیت های نظام دار طراحی شده است. به طوری که انجام هر فعالیت توسط دانش آموزان، آنها را برای یادگیری مطالب مرحله بعد آماده می کند. از شما انتظار می رود که به انجام درست فعالیت ها اهتمام بورزید.

● بخش عمده ای از فعالیت های کتاب باید در حین فرایند یاددهی - یادگیری انجام شود. البته برخی فعالیت ها نیز برای خارج از کلاس طراحی شده است و انجام آنها به زمان بیشتر نیاز دارد. اگرچه جمع بندی و ارائه آن فعالیت توسط دانش آموزان باید در کلاس مدنظر قرار گیرد. به طور کلی فعالیت ها به گونه ای طراحی شده است که در هر فصل هر پنج بخش مهارت های کاوشگری ذکر شده در صفحات قبل (کاوش و بررسی، برقراری ارتباط، مشارکت، خلاقیت، واکنش شخصی و اظهار نظر) حتماً توسط دانش آموز انجام شود.

کاربرگه ها

در پایان کتاب درسی کاربرگه های فعالیت (کتاب کار) وجود دارد. در این کاربرگه ها، فعالیت های متنوعی طراحی شده است (تکمیل جدول، مصاحبه، نقشه خوانی، گفت و گو و خط زمان). این کاربرگه ها مازاد بر کتاب و برنامه اضافی نیستند، بلکه بخشی از محتوای کتاب درسی محسوب می شوند و کتاب با آنها تکمیل می شود، به طوری که در متن کتاب درسی ارجاع داده شده است. اغلب کاربرگه های فعالیت در فرایند تدریس و در کلاس درس اجرا می شوند. البته برخی از آنها نظیر جمع آوری عکس و چسباندن در جای مخصوص، یا پرس و جو و ... که به زمان بیشتری برای انجام نیاز دارند مخصوص خارج از کلاس هستند.

— تمرین های کاربرگه ها طوری طراحی شده است که دانش و شناخت و مهارت های دانش آموزان را توسعه می دهد و آنها را به تلاش و پویایی وامی دارد؛ به دانش آموزان انگیزه می بخشد و به عبارت

دیگر بخشی از محتوای آموزشی است که به تکمیل، تثبیت یا تعمیق یادگیری کمک می‌کند.

– تمرین‌های کاربرگ‌ها در ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان نیز ابزاری مناسب به‌شمار می‌آید.

پیشنهاد می‌شود که آنها در ابتدای سال یک‌کپی از کاربرگ‌ها مربوط به درس‌ها را تهیه کنند و پس از انجام

فعالیت روی کاربرگه کپی شده، توسط دانش‌آموز آن را به معلم تحویل دهند تا در پوشه کار گذاشته شود.